

Fimmtudaginn 19. september 1996.

Nr. 201/1995.

**Lúther Harðarson og  
Gíslína Gísladóttir**

(Andri Árnason hrl.)

gegn

**Síldarvinnslunni hf.**

(Vilhjálmur H. Vilhjálmsson hrl.)

Kaupsamningur. Lausafjárkaup. Ógildi samnings.

### **Dómur Hæstaréttar.**

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson og Arnljótur Björnsson og Sigurður Líndal prófessor.

Áfrýjendur skutu málinu til Hæstaréttar með stefnu 12. júní 1995. Þau krefjast þess, að uppgjöri málsaðila frá ágúst 1991 í tengslum við kaup stefnda á aflaheimildum vb. Láru, NK 65, af áfrýjendum með samningum 23. júlí og 15. október 1990 verði hliðrað með dómi, þannig, að stefnda verði gert að greiða þeim aðallega 4.380.019 krónur, til vara 2.347.420 krónur, en til þrautavara aðra lægri fjárhæð með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 21. ágúst 1991 til greiðsludags. Þá krefjast áfrýjendur málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

### **I.**

Með fyrrnefndum samningum frá 23. júlí og 15. október 1990 keypti stefndi hluta af varanlegum aflaheimildum, sem fylgdu Láru, NK 65, fyrir samtals 9.054.600 krónur. Eins og nánar greinir í héraðsdómi, átti stefndi að inna af hendi 798.533 krónur af kaupverðinu þegar 23. júlí 1990 með greiðslu vanskilaskuldar áfrýjenda við Lýsingu hf., en 1.536.456 krónur með því að taka að sér að greiða eftirstöðvar skuldar áfrýjenda við sama félag, sem tryggt var með veði í skipinu. Kaupverðið átti að inna að öðru leyti af hendi með greiðslum stefnda á níu tilgreindum skuldum áfrýjenda, samtals 5.589.922 krónur, og með greiðslum til áfrýjendanna sjálfra, að fjárhæð 1.129.689 krónur, þar af 649.689 krónur 31. janúar 1991. Samkvæmt samningunum bar áfrýjendum að gefa út tvö tryggingar-

bréf með veði í umræddu skipi, hvort að fjárhæð 3.000.000 krónur, vegna greiðslna stefnda. Að öðru leyti en hér hefur verið greint var ekki mælt fyrir í samningum aðilanna um, hvenær greiðslur skyldu fara fram, hvorki af hálfu stefnda né áfrýjenda. Þá var ekki heldur mælt þar fyrir um skyldu stefnda til að gera frekari ráðstafanir í tengslum við yfirtöku eftirstöðva fyrrgreindrar skuldar við Lýsingu hf. eða um tímamörk í þeim efnum.

Samkvæmt gögnum málsins innti stefndi af hendi með peninga-greiðslum, ýmist í þágu áfrýjenda eða til þeirra sjálfra, samtals 7.393.935 krónur á tímabilinu 25. júlí til 15. nóvember 1990, svo og samtals 389.745 krónur til viðbótar á tímabilinu fram til 31. janúar 1991. Af fyrirbyggjandi gögnum verður ekki ráðið, að stefndi hafi gert sérstakar ráðstafanir gagnvart Lýsingu hf. til að taka að sér fyrrgreindar eftirstöðvar skuldar áfrýjenda við félagið fyrr en í mars 1991, en stefndi greiddi þó afborganir af skuldinni, allt frá því að aðilar gerðu samning sinn 23. júlí 1990. Veði fyrir kröfu Lýsingar hf. var hins vegar ekki létt af Láru, NK 65, á því tímabili, sem mál þetta varðar. Samanlagðar greiðslur stefnda að viðbætti fjárhæð umræddrar skuldar við Lýsingu hf. urðu þannig 9.320.136 krónur eða sem svarar 265.536 krónum meira en heildarendurgjald hans samkvæmt samningunum átti að verða.

Áfrýjendur gáfu út veðtryggingarbréfin tvö til stefnda samkvæmt samningum þeirra 15. október 1990. Þá framseldu áfrýjendur stefnda hluta af aflamarki fiskveiðitímabilsins 1. janúar til 31. ágúst 1991 með tilkynningum til sjávarútvegsráðuneytisins 10. júní og 21. ágúst það ár, en varanlegar aflaheimildir framseldu áfrýjendur á hinn bóginn aldrei í samræmi við samninga aðila.

Svo sem nánar greinir í hinum áfrýjaða dómi, sömdu aðilar um uppgjör sín á milli í ágúst 1991, en að uppgjöri þessu beinast kröfur áfrýjenda í málinu. Af fyrirbyggjandi gögnum verður ráðið, að meginefni þess hafi verið á þann veg, að áfrýjendur greiddu stefnda 11.500.000 krónur gegn því að geta ráðstafað óskertum varanlegum aflaheimildum við sölu á Láru, NK 65, en stefndi héldi þó án sérstaks endurgjalds aflamarki fyrrnefnds fiskveiðitímabils, sem hafði verið framselt honum samkvæmt áðursögðu. Deila aðilar nú einkum um það, hvort uppgjör þetta hafi beinst að því, að kaupsamningar þeirra um aflaheimildir gengju til baka vegna vanefnda

stefnda eða hvort áfrýjendur hafi í reynd keypt aflaheimildirnar aftur af stefnda með þessum löggæringi.

## II.

Að því leyti, sem kveðið var á um gjalddaga einstakra greiðslna stefnda í kaupsamningum aðila frá 23. júlí og 15. október 1990, efndi hann skyldur sínar ýmist á eða fyrir umsamdan tíma, svo sem ráðið verður af framangreindu. Þegar metið er, hvort stefndi hafi réttilega efnt skyldu sína til annarra umsaminna greiðslna með peningum, verður að líta til þess, að í samningum aðilanna var ekki ákveðið sérstaklega, innan hvers tíma áfrýjendum bæri að gefa út áðurnefnd veðtryggingarbréf handa stefnda til tryggingar vegna greiðslna hans. Eru ekki efni til að skýra þessi atriði í samningum aðila á annan veg en þann, að ætlast hafi verið til, að efndir beggja héldust að þessu leyti í hendur. Áfrýjendur gáfu, sem fyrr segir, út umrædd veðtryggingarbréf 15. október 1990. Innan mánaðar frá þeim degi hafði stefndi staðið skil á öllum umsömdum peningagreiðslum, sem voru ekki ógjaldfallnar samkvæmt hljóðan samninganna. Stefndi greiddi jafnframt, svo sem áður var getið, hærri heildarfjárhæð með peningum í þágu áfrýjenda eða til þeirra en honum bar samkvæmt samningum þeirra. Að öllu þessu gættu er ekki unnt að fallast á, að stefndi hafi vanefnt samninga aðila að því leyti, sem honum bar að inna af hendi greiðslur með peningum.

Stefnda bar, sem áður greinir, að greiða hluta kaupverðs samkvæmt samningi aðila frá 23. júlí 1990, 1.536.456 krónur, með „yfirtöku á eftirstöðvum láns hjá Lýsingu“, eins og þar sagði. Í samningnum var hins vegar ekki tiltekið, innan hvers tíma þetta yrði að gerast eða hvað stefnda bar nánar að gera til að efna þessa skyldu að fullu, svo sem, hvort honum hafi aðeins borið að afla samþykkis Lýsingar hf. fyrir skuldaraskiptum eða fá jafnframt veðrétti fyrir kröfu félagsins í eignum áfrýjenda aflétt. Samkvæmt gögnum málsins virðist stefndi hafa tekið umrædda skuld að sér gagnvart Lýsingu hf. í mars 1991, en á þeim tíma höfðu áfrýjendur að engu leyti efnt greiðsluskyldur sínar samkvæmt samningum aðila. Hafa áfrýjendur ekki fært haldbær rök fyrir því, að tafir af hálfu stefnda á að leita samþykkis Lýsingar hf. fyrir skuldaraskiptum hafi orðið þeim til tjóns. Þá hafa áfrýjendur hvorki sýnt fram á, að þau hafi leitað

sérstaklega eftir því við stefnda, að hann létti veðtryggingum Lýsingar hf. af eignum þeirra, né að þau hafi orðið fyrir tjóni vegna þessara veðbanda. Þegar þessara atriða er gætt, verður ekki talið, að áfrýjendur hafi mátt láta hjá líða að efna fyrir sitt leyti samninga aðila vegna framgöngu stefnda í þessum efnum, en til þess er einnig að líta, að áfrýjendur báru samkvæmt gögnum málsins fyrst fyrir sig með bréfi lögmanns þeirra til stefnda 26. mars 1993, að stefndi hefði vanefnt skyldur sínar til greiðslna samkvæmt samningum þeirra.

Samkvæmt framangreindu hafði stefndi ekki vanefnt skyldur sínar gagnvart áfrýjendum, þegar gengið var til fyrrgreinds uppgjörs í ágúst 1991. Eru því ekki efni til annars en fallast á það með stefnda, að með uppgjörinu hafi áfrýjendur keypt aftur af honum þær varanlegu aflaheimildir, sem samningar þeirra frá árinu 1990 tóku til.

Þegar litið er á þennan hátt til uppgjörsins, verður ekki talið, að áfrýjendur hafi sýnt fram á atvik, sem leitt geti til, að kröfur þeirra verði teknar til greina. Verður hinn áfrýjaði dómur því staðfestur.

Eins og atvikum er háttað, þykir rétt, að aðilar beri hver sinn málskostnað fyrir Hæstarétti.

#### D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

#### **Dómur Héraðsdóms Austurlands 17. mars 1995.**

Ár 1995, föstudaginn 17. mars, er á dómþingi Héraðsdóms Austurlands, sem háð er í dómsalnum að Lyngási 15, Egilsstöðum, af Ólafi Berki Þorvaldssyni héraðsdómara, kveðinn upp dómur í málinu nr. E-111/1993.

Stefnendur eru Lúther Harðarson, kt. 090254-4219, og Gíslína Gísladóttir, kt. 260457-5009, bæði til heimilis að Þiljuvöllum 21, Neskaupstað, en stefndi er Síldarvinnslan hf., kt. 570269-7479, Hafnarbraut 6, Neskaupstað.

Málið var þingfest 11. nóvember 1993, en tekið til dóms eftir endurflutning 9. mars sl.

#### *I. Dómkröfur aðila.*

Dómkröfur stefnenda eru, „að viðurkennt verði með dómi, að:

1. Kaupsamningum stefnda um kvótakaup frá 23/7/1990 og 15/10/1990 vegna vb. Láru, NK-65, við stefnendur og uppgjóri á þeim viðskiptum verði hliðrað með dómi.

1. a. Uppgjöri á viðskiptum aðila frá 21/8/1991 í tengslum við kvótakaup stefnda af stefnendum skv. kaupsamningum aðila frá 23/7/1990 og 15/10/1990 um fiskveiðiheimildir vb. Láru, NK-65, verði hliðrað með dómi.

2. Til vara: Kaupsamningar stefnda um kvótakaup frá 23/7/1990 og 15/10/1990 vegna vb. Láru, NK-65, við stefnendur og uppgjör á þeim viðskiptum 21/8/1991 verði dæmt ómerk.

2. b. Uppgjör á viðskiptum aðila frá 21/8/1991 í tengslum við kvótakaup stefnda af stefnendum skv. kaupsamningum aðila frá 23/7/1990 og 15/10/1990 um fiskveiðiheimildir vb. Láru, NK-65, verði dæmt ómerkt.

Jafnframt verði stefndi dæmdur til að endurgreiða stefnendum og/eða greiða stefnendum skaðabætur,

3. að fjárhæð 4.380.019 kr. með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 21/8/1991 til greiðsludags,

4. til vara, að fjárhæð 2.380.000 kr. með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 21/8/1991 til greiðsludags,

5. til þrautavara, aðra lægri fjárhæð með dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 21/8/1991 til greiðsludags.

Áfallnir dráttarvextir skulu uppfærðir á höfuðstól á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn 21/8/1992, í samræmi við ákvæði 12. greinar vaxtalaga nr. 25/1987“.

Þá krefjast stefnendur málskostnaðar að mati dómsins.

Stefndi krefst þess að verða sýknaður af öllum kröfum stefnenda, en til vara verulegrar lækkunar á öllum kröfum stefnenda. Þá krefst stefndi málskostnaðar, skv. fram lögðum málskostnaðarreikningi.

Í þinghaldi 26. maí sl., er fram fór málflutningur um frávísunarkröfu stefnda, var lagt fram af hálfu stefnenda skjal til breytinga á upphaflegri kröfugerð í stefnu. Var ofangreindum liðum, nr. 1 a og 2 b, bætt inn í upphaflega kröfugerð stefnenda.

Af hálfu stefnda var það ekki vefengt, að breytingar á kröfugerð stefnenda rúmuðust innan upphaflegrar kröfugerðar þeirra. Kröfu stefnda um frávísun var hafnað með úrskurði 20. júní 1994.

## II. Málavextir.

Með samningi 23. júlí 1990 seldu stefnendur stefnda hluta af aflahlutdeild (eða svokölluðum varanlegum kvóta) báts stefnenda, Láru, NK-65. Var um að ræða heimild til að veiða 45 tonn af þorski. Söluverð var 5.175.000 kr., 115 krónur fyrir hvert þorskígildiskíló. Fólust greiðslur stefnda einkum í að taka að sér að greiða skuldir stefnenda við ýmsa aðila með eftirfarandi hætti, eins og segir í samningnum:

|                                                 |     |           |
|-------------------------------------------------|-----|-----------|
| „1. Greitt til Lýsingar 23/7 1990               | kr. | 798.533   |
| 2. Með yfirtöku á eftirstöðvum láns hjá Lýsingu | –   | 1.536.456 |
| 3. Greiðsla á viðskiptaskuld hjá SVN            | –   | 461.894   |
| 4. Greitt til Landsbanka Íslands                | –   | 900.000   |
| 5. Greitt til Sparisjóðs Norðfjarðar            | –   | 900.000   |
| 6. Greiðsla á viðskiptaskuld hjá SÚN            | –   | 228.028   |
| 7. Hinn 31. janúar 1991                         | –   | 350.089   |
| Samtals                                         | kr. | 5.175.000 |

Til tryggingar ofangreindum greiðslum fær kaupandi tryggingarbréf, að fjárhæð þrjár milljónir króna, með veði í Láru, NK-65“.

Sum af þessum lánnum voru komin í vanskil, t. d. miðaðist liður nr. 1 í samningnum við vanskil stefnenda á láni (eða leigu) frá Lýsingu hf., sem hafði eftirstöðvar, sem getið er um í lið 2 í samningnum, sbr. fram lagt yfirlit frá Lýsingu hf. til stefnda miðað við 20. júlí 1990. Kröfu Lýsingar hf. átti að greiða upp 10. ágúst 1992, en um var að ræða fjármögnunarleigu varðandi bátsvél.

Dánarbúi Harðar Magnússonar, föður stefnandans Lúthers, var eigandi að 1/3 hluta bátsins, og vissi stefndi það, er samningur var gerður. Við það tækifæri sagði stefnandinn Lúther við Finnboga Jónsson, framkvæmdastjóra stefnda, að það skipti ekki máli, þar sem Hörður hefði í raun aldrei talið sig eiganda bátsins, sbr. skattskýrslur og yfirlýsingu, þar sem fram kom, að Hörður heimilaði Lúther að ráðstafa að vild bátnum og því, sem honum fylgdi. Vegna kröfu systur stefnandans Lúthers og samerfingja í dánarbúið gátu stefnendur hins vegar ekki gefið út nefnt tryggingarbréf fyrr en 15. október 1990, en stefnendur höfðu þó áður afhent stefnda víxil, að fjárhæð þrjár milljónir króna, til tryggingar efnidum, eins og tilskilið var í samningunum.

Hinn 15. október 1990 var gerður samningur um frekari sölu stefnenda á aflahlutdeild Láru, NK-65. Var um að ræða heimild til að veiða 24 tonn af þorski og 7 tonn af ýsu. Var heildar kaupverð aflahlutdeildarinnar 3.879.600 kr., 120 kr. fyrir hvert þorskígildiskíló. Til tryggingar gáfu stefnendur út tryggingarbréf, að fjárhæð 3.000.000, kr., sem þinglýst var á bátinn. Efndir stefnda fólust eins og í hinum fyrri samningi í því að greiða kröfuhöfum stefnenda skuldir auk greiðslu beint til stefnenda, 299.600 kr., 31. janúar 1991. Ein af þessum greiðslum var ein milljón króna til bæjarfógetans í Keflavík vegna uppgjörs varðandi dánarbúi Harðar Magnússonar. Bar stefnandinn Lúther fyrir dómi, að hin óvæntu útgjöld til samerfingja hefðu verið helsta ástæða stefnenda fyrir samningi aðila 15. október 1990.

Samkvæmt samningunum áttu stefnendur að afhenda stefnda aflahlut-

deildina í byrjun árs 1991, er ákveðna ætti um aflamark (þ. e. svokallaðan tímabundinn kvóta) hinna einstöku skipa íslenska fiskiskipaflotans fyrir árið 1991. Úthlutun á aflamarki í janúar 1991 var hins vegar einungis til átta mánaða, og fengu bátar í sama stærðarflokki og Láru, NK, úthlutað 74,8% af árshlutum í þorski og 44,6% í ýsu. Samkvæmt því var hlutur Láru, NK, fyrir fiskveiðitímabilið 1. janúar 1991 til 31. ágúst 1991 alls 50,1 tonn af þorski og 4,9 tonn af ýsu. Stefnendur afhentu stefnda hins vegar ekki hina seldu aflahlutdeild Láru, NK, í byrjun janúar 1991, eins og samið hafði verið um. Saka aðilar hvor annan um vanefndir á samningunum, og var seld aflahlutdeild Láru, NK, aldrei yfirfærð til stefnda með tilkynningu stefnenda til sjávarútvegsráðuneytisins, eins og lög mæla fyrir um. Í kjölfar samkomulags aðila í júní 1991 afhentu stefnendur stefnda af aflamarki bátsins fyrir fyrrgreint tímabil 46 tonn af þorski og 3 tonn af ýsu. Stefnendur segjast hafa afhent stefnda þetta aflamark, þar sem stefndi hefði lofað, að samningarnir gengju til baka, og væri þessi afhending liður í uppgjöri þeirra á milli. Stefndi kveður stefnendur hins vegar hafa lofað að afhenda stefnda selda aflahlutdeild Láru, NK, en sagt stefnda, að vegna fyrirstöðu frá Byggðastofnun, veðhafa á 1. veðrétti, gætu þau ekki strax efnt samningana. Stefndi kveðst ekki hafa verið skyldugur til að sjá til þess, að aflýst yrði veðláni Lýsingar hf., sem getið er í samningnum frá 23. júlí 1990, fyrr en skuldin hefði verið að fullu greidd, eða, eins og ráða má af framburði fyrirsvarsmanns stefnda fyrir dómi, a. m. k. ekki fyrr en stefnendur hefðu efnt samninginn með afhendingu seldrar aflahlutdeildar.

Stefnendur kveðast ekki hafa ætlað að afhenda stefnda aflahlutdeildina, fyrr en stefndi hefði aflétt veðskuld stefnenda við Lýsingu hf., eins og stefnda hafi borið að gera skv. samningunum. Ýmsar af þeim skuldum, sem stefndi hefði lofað að greiða lánardrottnum stefnenda skv. samningunum, hefðu verið í vanskilum þrátt fyrir loforð stefnda. Hefði þar mest munað um lán fyrirtækisins Lýsingar hf., sem var þinglýst á bátinn á 2. og 3. veðrétti, annars vegar USD 50.000, en hins vegar 500.000 krónur. Eftirstöðvar lánsins voru hins vegar 23. júlí 1990 við samningsgerð mun lægri en samkvæmt þinglýsingarvottorði, 2.334.989 krónur. Stefnendur kveðast hafa fengið áfram innheimtubréf frá a. m. k. sumum lánardrottnum, sem stefndi hefði átt að taka að sér að gera upp við skv. samningunum. Stefnendur, sem voru í verulegum fjárhagsörðugleikum, kveðast hafa neyðst til að selja bátinn Láru, NK-65, en það hefðu þau hins vegar ekki getað vegna vanefnda stefnda, aðallega varðandi greiðslu og aflýsingu á nefndu láni Lýsingar hf.

Stefnendur seldu bátinn Láru, NK-65, fyrirtækinu Skagstrendingi hf. 21. ágúst 1991. Á sama tíma tókst samkomulag um lok lögskipta með aðilum

þessa máls. Samkomulagið, sem dagsetja má 21. ágúst 1991, var ekki skriflegt með sama hætti og hinir fyrri samningar aðila frá árinu 1990. Hins vegar er í gögnum málsins að finna skjal, dagsett 17. september 1991, undirritað af stefnandanum Lúther, sem aðilar eru sammála um, að hafi að geyma megininntak lokasamnings eða uppgjörs aðila. Var efni samkomulagsins, að þá aflahlutdeild Láru, NK-65, sem stefnendur höfðu selt stefnda með samningunum 1990, fengju stefnendur aftur með því að greiða stefnda 11.500.000 kr., 150 krónur fyrir hvert þorskígildiskíló. Frá þeirri fjárhæð voru dregnar 942.575 kr., sem voru taldar eftirstöðvar skuldar við Lýsingu hf., er stefndi hafði tekið að sér að greiða með samningnum frá 23. júlí 1990. Þá átti stefndi að greiða skuld stefnandans Lúthers við fyrirtækið Dráttarbraut hf., 450.718 kr. (Þessarar skuldar var ekki getið í samningunum frá árinu 1990, og tengist hún málinu ekki frekar.) Þannig töldust stefnendur skulda stefnda 11.008.143 kr., en þar sem fyrirtækið Skagstrendingur hf. greiddi stefnda 11.153.118 kr. 21. ágúst 1991, ættu stefnendur skv. þessu uppgjöri 144.975 kr. inni hjá stefnda.

Krafa Lýsingar hf. var vegna svokallaðrar fjármögnunarleigu vegna vélarkaupa í bátinn Láru, NK-65. Við útreikning aðila á eftirstöðvum lánsins hefði gleymst að reikna með svokölluðu lokaverði, 101.338 krónum, auk virðisaukaskatts, 24.822 kr. Stefndi neitaði því að greiða stefndum 144.975 kr. skv. uppgjörinu, og deila aðilar einnig um, hvers það er að greiða hið svokallaða lokaverð.

Samkvæmt samningi stefnenda við Skagstrending hf. var umsamið kaupverð 20.723.000 kr., sem greiddist þannig:

|                                                           |     |            |
|-----------------------------------------------------------|-----|------------|
| 1) Við undirritun samnings                                | kr. | 2.517.002  |
| 2) Með greiðslu til Síldarvinnslunnar hf., Neskaupstað    | –   | 11.153.118 |
| 3) Með greiðslu skuldabréfs nr. 21047 í L.Í., Neskaupstað | –   | 472.986    |
| 4) Með greiðslu til Lýsingar hf. vegna 2. veðr.           | –   | 942.575    |
| 5) Hinn 10. sept. 1991 við afsal og afhendingu bátsins    | –   | 4.022.659  |
| 6) Með yfirtöku veðskuldar á 1. veðr. við Byggðastofnun   | –   | 1.614.660  |
|                                                           | kr. | 20.723.000 |

Fyrir dómi gáfu skýrslur stefnandinn Lúther Harðarson, Finnbogi Jónsson, framkvæmdastjóri stefnda, og Guðmundur Ásgeirsson bókhaldari, er sá um samningsgerð fyrir stefnendur árið 1991.

#### *IV. Málsástæður og lagarök stefnenda.*

Stefnendur halda því fram, að ekki hafi verið gerlegt fyrir stefnendur ár-  
ið 1991 að semja um lúkningu viðskiptanna á jafnréttisgrundvelli þrátt fyrir



vanefndir stefnda. Hafi það einkum verið vegna tryggingarráðstafana af hálfu stefnda, þ. e. tveggja víxla, hvors að fjárhæð 3.000.000 kr., veðtryggðora tryggingarbréfa í Láru, NK-65, og vanefnda stefnda við aflýsingu annarra veðlána auk þinglýstrar yfirlýsingar um kaup á kvóta, dags. 15. október 1990. Í þessum þrengingum sínum hafi stefnendur iðulega reynt að leysa málið með samningstilaunum um, að kaupin gengju til baka vegna vanefnda stefnda á samningunum. Það hafi þó ekki tekist vegna ósanngjarnrar kröfugerðar af hálfu stefnda. Til að missa ekki af þeim möguleika að selja Skagstrendingi hf. bátinn, sem leiðst hafi þófið, hafi stefnendur neyðst til að greiða stefnda þá fjárhæð, er hann setti upp.

Stefnendur geti borið fyrir sig heimildir íslensks réttar um ógilda löggerninga til ógildingar eða hliðrunar á viðskiptum aðila og endurkrafið stefnda um hluta af fyrrgreindri greiðslu þeirra til stefnda, að fjárhæð 11.153.118 kr., að því leyti, sem stefnendur ofgreiddu stefnda að mati dómsins. Umræddir skilmálar uppgjorsins séu skv. framansögðu andstæðir góðri viðskiptavenju og ósanngjarnir.

Stefnendur rökstyðja kröfu sína frekar á eftirfarandi hátt:

1. Krafa stefnda geti ekki miðast við það, að stefndi hafi staðið í skilum með greiðslu kaupverðs. Kaupin hafi gengið til baka með uppgjörinu, eins og þau væru ómerk. Hafi uppgjórið átt að miðast við það, og hafa hefði átt til hliðsjónar þá reglu 57. gr. laga nr. 39/1922, að seljanda, sem ekki sé bótaskyldur, beri að greiða andvirði þeirra greiðslna, sem hann hefði notið, aftur til baka með sanngjörnum vöxtum, þ. e. hæstu meðalvöxtum skuldabréfa skv. auglýsingum Seðlabanka Íslands á grundvelli vaxtalaga nr. 25/1987 að frádregnum vöxtum á fjárhæð aflamarks átta mánaða ársins 1990. Þessi útreikningur liggir til grundvallar aðalkröfu stefnenda:

|                                                            |                |
|------------------------------------------------------------|----------------|
| Endurgreiðsla stefnenda skv. uppgjóri frá 17. 9. 1991      | kr. 11.153.118 |
| Afsal stefnenda á aflaheimildum                            | – 2.347.420    |
| Skuldabréfavextir til stefnenda                            | – 74.214       |
| Alls framlag stefnenda                                     | – 13.574.752   |
| Greiðslur stefnda eftir samningi                           | – - 7.874.960  |
| Skuldabréfavextir til stefnda (m. v. meðalvexti skuldabr.) | – - 1.001.176  |
| Rétt viðskiptaskuld við stefnda                            | – - 318.597    |
| Ofgreiðsla stefnenda                                       | – 4.380.019    |

2. Leiðréttá beri, að stefndi hafi ekki metið aflamarkið, hvorki við uppgjórið sem framlag af hálfu stefnenda né til lækkunar á endurgreiðslu þeirra til hans, en aflamarkið hefðu stefnendur neyðst til að afhenda stefnda til að greiða fyrir möguleika á að geta selt bátinn Láru, NK.

3. Reikningsaðferð stefnda, að miða endurgreiðslukröfu stefnda við heildarkaupverð skv. báðum kaupsamningunum, 9.054.600 kr., sé röng. Greiðsludráttur stefnda hafi bakað stefnendum tjón, sem numið hafi a. m. k. dráttarvöxtum. Þegar lagt sé mat á greiðslur stefnda og bakfærðir dráttarvextir, sem nemi greiðsludrættinum, rýrni greiðslurnar, og skorti þá 1.559.915 kr. á, að stefndi hafi gert full skil, þó með þeim fyrirvara, að ógreidd eftirstöðvakrafa Lýsingar hf. sé undanskilin, enda hafi stefndi vanefnt að aflýsa veði Lýsingar hf., eins og lofað hefði verið 23. júlí 1990. Stefndi hafi orðið að aflétta veðskuldinni til að efna loforð sitt um greiðslu og setja annað veð fyrir skuldinni gagnvart Lýsingu hf., sem hann hafi ekki gert. Við uppgjör aðila hafi stefnendur tekið aftur á sig eftirstöðvaskuld þessa við Lýsingu hf.

4. Að stefndi hafi krafist endurgreiðslu á verðmæti aflahlutdeildarinnar á því kíló-verði, sem stefndi hafi talið gilda á uppgjörssdegi, og hafi það annars vegar verið 30%, en hins vegar 20% hærra en það verð, sem upphaflega hafi verið samið um. Þetta verð, 150 kr. hvert kíló, mótmæla stefnendur, að hafi gilt á þeim tímamörkum, sem hér um ræðir, og auk þess mótmæla þau uppgjörsaðferð stefnda. Eingreiðslan eigi að miðast við greiðslur stefndu upp í kaupverðið. Engin rök mæli með slíkum bótum, þar sem ætlað tjón stefnda skv. samningnum sé mun minna. Styðjist það við svofelldan útreikning:

Verðlagning stefndu:

|                       |    |           |
|-----------------------|----|-----------|
| 45.000 kg, 150 kr. kg | kr | 6.750.000 |
| 32.330 kg, 150 kr. kg | –  | 4.849.500 |

|         |     |            |
|---------|-----|------------|
| Samtals | kr. | 11.599.500 |
|         | –   | - 99.500   |

Fellt niður

|                             |     |            |
|-----------------------------|-----|------------|
| Samtals verðlagning stefnda | kr. | 11.500.000 |
| Upphaflegt kaupverð stefnda | –   | -9.054.600 |

|                        |     |           |
|------------------------|-----|-----------|
| Mismunur stefnda í hag | kr. | 2.445.400 |
|------------------------|-----|-----------|

Stefndi geti ekki borið fyrir sig, að reikna beri endurgreiðsluna frá heildarkaupverðinu, heldur verði einungis að miða við greiðslur stefnda frá þeim tíma, er þær voru inntar af hendi. Samanburður á þessum forsendum sé þannig:

|                                   |     |             |
|-----------------------------------|-----|-------------|
| Endurgreiðslukrafa stefnda        | kr. | 11.500.000  |
| Virt framlag stefnda á samningnum | –   | - 7.731.871 |

|                        |     |           |
|------------------------|-----|-----------|
| Mismunur stefnda í hag | kr. | 3.768.129 |
|------------------------|-----|-----------|

Sé aflamarkið, sem stefndi hafi krafist og fengið afhent, dregið frá greiddu kaupverði, reynist kröfuhækkun stefnda á aflahlutdeild, áður en honum voru færðir skuldabréfavextir til tekna, vera þessi:

|                                 |     |             |
|---------------------------------|-----|-------------|
| Samtals verðlagning stefnda     | kr. | 11.500.000  |
| Afhentur leigukvóti til stefnda | –   | 2.347.420   |
|                                 |     | <hr/>       |
| Samtals aflaheimildir           | kr. | 13.847.420. |
| Metnar greiðslur til stefnda    | –   | -7.731.871  |
| Mismunur stefnda í hag          | kr. | 6.115.549   |
|                                 |     | <hr/>       |

Um lagarök vísa stefnendur sérstaklega til ákvæða III. kafla laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, sbr. lög nr. 11/1986, einkum 33. gr. og 36. gr. laganna, III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987, einkum 12. gr. og 14. gr., og 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

#### *V. Málástæður og lagarök stefnda.*

Stefndi kveður stefnendur vera sjálfum sér ósamkvæm í kröfugerð og málið allt vanreifað. Hvergi komi fram í stefnu rökstuðningur eða nánari útskýringar á því, hvaða ákvæði kaupsamninganna tveggja það séu, sem ómerkja eigi eða víkja til hliðar. Ekki sé vikið að þeim sérstöku ástæðum eða ósanngirni, sem eigi að hafa gætt við samningsgerð 1990. Um hafi verið að ræða þrjá löggerninga, í fyrsta lagi kaupsamningana tvo frá árinu 1990, sem hafi verið að fullu efndir og í rauninni liðnir undir lok. Þessum kaupsamningum hafi aldrei verið rift né samningsaðilar samþykkt að ómerkja þá eða láta greiðslur þeirra vegna ganga til baka. Í öðru lagi hafi verið um að ræða sölu stefnda til stefnenda á þeirri sömu aflahlutdeild sem stefndi hefði áður keypt af stefnendum.

Stefnendur hafi ekki með neinu móti sýnt fram á, að atvik hafi verið með þeim hætti, að ómerkja beri eða hliðra kaupsamningunum frá 1990, einungis nefnt, að aðstaða aðila við samningsgerð hafi verið ólík. Útgáfa tryggingarbréfa, sem tilskilin hafi verið í báðum samningunum, hafi verið sjálf-sögð forsenda fyrir greiðslu kaupverðsins, og það sé rangt, að stefndi hefði dregið greiðslur umfram það, sem honum hafi verið heimilt.

Um ómerkingu eða hliðrun svokallaðs uppgjörðs nefnir stefndi, að það hafi komið til að frumkvæði stefnenda. Hér sé um að ræða sjálfstæðan löggerning, þar sem endurgjald sé í samræmi við hið selda. Kaupsamningarnir frá 1990 hafi verið að fullu efndir og hafi því enga réttarlega þýðingu fyrir hinn þriðja kaupsamning eða uppgjör. Stefnda hafi verið alveg í sjálfsvald sett, hvort hann seldi stefnendum aflahlutdeildina til baka, sem hann hefði gert eftir nokkrar samningaumleitanir við stefnendur, er notið hafi aðstoð-

ar sérfróðs manns. Hafi sá samningur miðast við það verð á aflahlutdeild, sem þá hafi verið í gildi, en alls ekki verið þvingaður fram.

Stefndi hafi ekki áskilið sér óeðlilegt endurgjald, heldur selt stefnendum aflahlutdeildina aftur á því verði, sem í gildi hafi verið milli manna, 150 kr. kílóíð, en stefnendur hafi hins vegar sjálf selt Skagstrendingi hf., aflahlutdeildina hærra verði, 160 kr. kílóíð, og þannig hagnast á viðskiptunum. Því er þannig mótmælt, að 33. gr. samningalaga eigi við um uppgjörið, en að beita eigi ákvæðinu í undantekningartilvikum, sbr. t. d. dóm Hæstaréttar Íslands frá 21. febrúar 1982 í málinu nr. 225/1980, þar sem beitingu ákvæðisins hafi verið hafnað þrátt fyrir mjög ójafna stöðu samningsaðila.

Þá nefnir stefndi, að til þess að 36. gr. samningalaga nr. 7/1936, sbr. lög nr. 11/1986, eigi að geta átt við, þurfi efnisatriði samningsins að hafa verið ósanngjörn eða andstæð góðri viðskiptavenju. Svo hafi ekki verið hér, heldur hafi samningarnir verið í fullu samræmi við aðra samninga, sem stefndi hafi gert við aðra trillusjómenn á þessum tíma, sbr. fram lagða samninga. Að öðru leyti mótmælir stefndi reikningsaðferðum stefnenda.

Stefndi hefur lagt fram í málinu svofellt yfirlit um greiðslur og önnur framlög til stefnenda:

Fyrri kaupsamningur aðila, dags. 23. 7. 1990, – heildarkaupverð 5.175.000 kr.

| Dags.      | Kr.              | Ráðstöfun greiðslu                       | Tilv. kaupsamn. |
|------------|------------------|------------------------------------------|-----------------|
| 25.7.1990  | 798.533          | til Lýsingar hf.                         | liður 1         |
| 26.7.1990  | 461.894          | til Síldarvinnslunnar hf.                | liður 3         |
| 30.7.1990  | 228.028          | til Samvfélags útgerðarmanna             | liður 6         |
| 26.9.1990  | 166.000          | til Sparisjóðs Norðfjarðar               | óskýrt          |
| 25.7.1990  | 1.536.456        | yfirtekið lán hjá Lýsingu hf.            | liður 2         |
| 30.10.1990 | 900.000          | til Sparisjóðs Norðfjarðar,<br>reikn. LH | liður 5         |
| 30.10.1990 | 841.968          | til Landsbankans                         | liður 4         |
|            |                  |                                          | (900.000)       |
| Alls:      | <u>4.932.879</u> |                                          |                 |

Síðari kaupsamningur aðila frá 15. 10. 1990, – heildarkaupverð 3.879.600 kr.

| Dags.      | kr.       | Ráðstöfun greiðslna       | Tilvísun kaups |
|------------|-----------|---------------------------|----------------|
| 15.10.1990 | 480.000   | í peningum til stefnenda  | liður 2        |
| 16.10.1990 | 1.000.000 | til bæjarfógl. í Keflavík | liður 1        |

|            |                  |                                                      |                      |
|------------|------------------|------------------------------------------------------|----------------------|
| 17.10.1990 | 299.600          | gefinn út víxill pr. 31.1.1991                       | liður 7              |
| 17.10.1990 | 200.000          | til stefnda, upp í skuld                             | liður 3              |
| 22.10.1990 | 59.880           | hluti LH í þinglýsingarkostnaði<br>skv. kaupsamningi |                      |
| 30.10.1990 | 1.000.000        | til Sparisjóðs Norðfjarðar,<br>reikn. LH             | liður 5              |
| 07.11.1990 | 558.032          | til Landsbankans, reikn. LH                          | liður 4<br>(500.000) |
| 15.11.1990 | 400.000          | til Tryggingamiðstöðvarinnar hf.                     | liður 6              |
| Alls       | <u>3.997.512</u> |                                                      |                      |

|                                                                       |            |          |
|-----------------------------------------------------------------------|------------|----------|
| Beinar greiðslur SVN 15. 11. 1990                                     | 8.930.391  |          |
| 3.997.512 + 4.932.879                                                 |            |          |
| Heildarendurgjald umsamið                                             | -9.054.600 |          |
| 3.879.600 + 5.175.000                                                 |            |          |
| Mismunur LH í hag 15. 11. 1990                                        | 124.209    |          |
| Önnur framlög til LH frá SVN                                          |            | Saldo    |
| Tekjufærsla á vskr. Láru NK, d. 31. 01. 1991,                         | 124.209    | 0        |
| Aukagreiðsla, dags. 25.10.1990,<br>inn á reikning LH við Sparisjóðinn | 100.000    | -100.000 |
| Aukagreiðsla, dags. 5.11.1990,<br>inn á reikning LH við LÍ            | 100.000    | -200.000 |
| Niðurfelldir dráttarvextir<br>á viðskiptareikningi LH                 | 65.536     | -265.536 |
| Staða í lok viðskipta – inneign SVN                                   | 265.536    |          |

#### VI. Niðurstöður.

Um er að ræða nokkuð flókin fjárviðskipti aðila, og eru þeir alls ekki sammála um málavexti. Í sem stystu máli má segja, að deilur aðila um málavexti séu um:

1. Hvort og þá af hverju og að hve miklu leyti samningunum frá árinu 1990 um framsal á hluta af aflahlutdeild Láru, NK, lauk ekki með efndum in natura.
2. Hvort samningurinn frá hausti 1991 hafi verið þess eðlis, að stefnendur hafi keypt til baka þá aflahlutdeild sem þau þegar höfðu selt stefnda, eða samningurinn hafi falið í sér, að fyrri samningar gengu til baka.
3. Hvort samningurinn frá 1991 hafi verið efndur af stefnda m. t. t. svokallaðs lokaverðs á kröfu Lýsingar hf.

Eins og áður greinir, voru gjalddagar allra greiðslna stefnda ekki tilgreindir sérstaklega í samningunum frá 1990, heldur átti stefndi að yfirtaka

og sjá til þess, að greiddar yrðu hinar ýmsu skuldir, sem nefndar eru í samningunum. Verður því að beita meginreglum laga nr. 39/1922 við mat á efndum samninganna.

Til að færa aflahlutdeild eða aflamark til stefnda þurftu stefnendur að tilkynna það sjávarútvegsráðuneytinu, áður en afli var veiddur, og ráðuneytið að staðfesta flutninginn skriflega. Ekki verður fullyrt, hvort stefnendur hefðu getað í ársbyrjun 1991 afhent stefnda hina seldu aflahlutdeild, en hins vegar hafa ekki verið lögð fram gögn um ætlaða hindrun Byggðastofnunar fyrir framsali kvótans, en lánið við Byggðasjóð var á 1. veðrétti og nam tæpum tveimur milljónum 23. júlí 1991.

Ljóst er, að um var að ræða vanheimild af hálfu stefnenda frá 23. júlí 1990 til 15. október 1990, er samningar náðust við systur stefnandans Lúthers um, að hún félli frá kröfu í dánarbú föður þeirra, sem var eigandi 1/3 af vélbátnum Láru, NK-65. Eftir að stefndi gat þinglýst áður nefndum bréfum til tryggingar viðskiptum aðila 15. október 1990, er seinni samningur aðila var gerður, bar stefnda hins vegar að standa skil gagnvart lánardrottnum stefnenda í þeim tölu-liðum samninganna, þar sem ekki voru tilteknir sérstakir gjalddagar. Hins vegar bar stefnda ekki að efna samninginn að neinu leyti fyrir þann tíma, sem hann hafði þó að einhverju leyti gert.

Viðskipti aðila eru að mörgu leyti óljós, sbr. það, sem að framan er rakið, og hafa þau ekki að öllu leyti skýrst við rekstur málsins. Vegna þess verður við mat á efndum stefndu að hafa mið af framangreindu greiðslufirliti stefnda að svo miklu leyti sem það fer ekki augljóslega í bága við gögn málsins. Stefnendur hafa ekki með nægilega skýrum hætti sýnt fram á þá fullyrðingu í stefnu, að 1.559.915 krónur hafi, fyrir utan skuld við Lýsingu hf., skort á fullar efndir stefnda á kaupsamningunum frá 1990. Hafa stefnendur t. d. þrátt fyrir vanheimild þeirra reiknað vexti á greiðslur fyrir tímabilið 23. júlí 1990 til 15. október 1990. Ef borin eru saman gögn málsins, sést, að stefndi greiddi of seint sumar þeirra greiðslna, sem hann tók að sér að greiða fyrir stefnendur skv. samningunum 1990. Verður þó ráðið, að það hefði ekki leitt til óþæginda fyrir stefnendur, ef krafa Lýsingar skv. tölu-liðum 1 og 2 í samningnum frá 23. júlí 1990 hefði verið greidd og henni af-lýst af bátnum Láru, NK. Af gögnum málsins sýnist stefndi hafa komið hinu títtnefnda láni við Lýsingu hf. í skil 11. október 1990. Um mánaðarlegar afborganir var að ræða, og fór lánið aftur í vanskil 10. nóvember 1990 og var í vanskilum allt til 22. mars 1991, er stefndi greiddi 382.696 kr. og nafnbreyting skuldara á láninu átti sér stað. Hins vegar virðist sem stefndi hafi borið kostnað af vanskilum lánsins frá og með 23. júlí 1990 til 22. mars 1991. Lánið féll aftur í vanskil í byrjun apríl 1991 og var í vanskilum, allt þar til

stefnendur seldu bátinn Skagstrendingi hf. 28. ágúst 1991, en vanskilakostnaður vegna lánsins féll á stefnda, skv. samningi eða uppgjöri aðila frá árinu 1991.

Af framburði framkvæmdastjóra stefnda fyrir dómi má ráða, að stefndi taldi sig þess umkominn að aflétta lánum Lýsingar hf. af bátnum Láru, NK, jafnskjótt sem hann sæi ástæðu til. Vitað var, að stefnendur gátu hvorki né þurftu að afhenda hina seldu aflahlutdeild fyrr en í byrjun árs 1991, og er eðlileg túlkun á samningunum, að stefnendur legðu fram tryggingar fyrir efndum. Af gögnum málsins verður ráðið, að stefnendur hafi átt u. þ. b. 25% af aflahlutdeild bátsins Láru, NK, eftir að samningar voru gerðir árið 1990. Í nefndum tryggingarbréfum segir, að ekki sé heimilt að ráðstafa „kvótaréttindum“ bátsins nema með heimild handhafa tryggingarbréfanna, sbr. og ákvæði til bráðabirgða V. kafla laga nr. 38/1990. Í yfirlýsingu stefnda frá 19. ágúst 1991, er stefndi lét þinglýsa á bátinn 27. ágúst 1991, segir, að stefndi muni samþykkja sölu á bátnum Láru, NK-65, og falla frá öllum kröfum um að fá aflahlutdeild framselda, ef stefndi fái greiddar 11.153.118 kr. Muni stefndi aflýsa tryggingarbréfunum, en áður en aflýsingin geti orðið, verði aflamark ársins 1991 að vera yfirfært að fullu og tiltekið skuldabréf í Landsbanka Íslands greitt. Í samningunum frá 1990 er ekki getið sérstaklega um aflýsingu á lánum Lýsingar hf., en um var að ræða yfirtöku á lánunum, þar sem ekki er verið að kaupa hið veðsetta. Það var stefndi, sem sá um samningsgerð í samræmi við fjölda annarra sambærilegra samninga. Eins og að framan er rakið, nam skráð fjárhæð lána Lýsingar hf. í þinglýsingabókum verulegum fjárhæðum umfram eftirstöðvar lánanna. Krafa Lýsingar hf. var í vanskilum í janúar 1991 og hafði skuldskeyting ekki orðið, er stefnendur áttu að afhenda stefnda kvótann. Þá hafði lánunum ekki verið aflétt í ágúst 1991, er uppgjör fór fram, og voru eftirstöðvar kröfu Lýsingar þá um ein milljón króna. Samkvæmt framansögðu og þar sem ekki er sérstaklega tekið fram í samningunum, að samið hafi verið um aðrar tryggingar fyrir stefnda en nefnd tryggingarbréf, mátti stefndi ekki líta á þinglýsingu veðskulda Lýsingar hf. sem tryggingu fyrir efndum stefnenda gagnvart sér, eins og hann gerði.

Í fram lögðu svarbréfi lögmanns stefnda, dagsettu 2. apríl 1992, við kröfubréfi lögmanns stefnenda frá 30. október 1991 segir m. a.: „Umbj. minn keypti bolfiskskvóta mb. Láru, NK-65, af umbj. yðar í október 1990, en í júlí 1991 féllst umbj. minn á þá beiðni umbj. yðar, að kaupin gengju til baka.

Skilyrði fyrir því voru þau, að umbj. yðar endurgreiddi varanlegu veiðiheilmildirnar og heimildir fiskveiðiársins 1. 1. til 31. 8. 1991 héldust hjá umbj. mínum.

Á þetta féllst umbj. yðar, og þar með var þessu máli lokið, og skuldar hvorugur aðila hinum. . . .“

Samningurinn frá 1991 var ekki skriflegur, eins og tíðkað var um kaupsamninga á kvóta, sbr. fram lagða samninga stefnda um kaup hans á aflahlutdeild ýmissa trillubáta í Neskaupstað. Samkvæmt þessu bréfi og því, sem að framan er rakið, að samningarnir frá 1990 hafi ekki verið efndir, verður að telja samninginn frá ágúst 1991 eins konar uppgjör á hinum fyrri samningum aðila, þannig, að kaupin gengju til baka, en ekki samningur um, að stefnendur keyptu til baka þá aflahlutdeild, sem þau höfðu áður selt stefnda.

Fjárhæð sú, sem bættist við lán Lýsingar hf., svo að hægt hefði verið að tala um svokallað lokaverð, var á ábyrgð stefnenda, því að þótt stefndi hefði í samningi frá 23. júlí 1991 tekið á sig lán stefnenda hjá Lýsingu hf., þá var í samningnum skýrt kveðið á um, hverja fjárhæð samningsaðilar töldu vera um að ræða. Telst stefndi því ekki hafa vanefnt uppgjörssamninginn, eins og stefnendur halda fram.

Kemur því að lokum til athugunar, hvort þau atvik, sem rakin hafa verið, eigi að hafa áhrif á kaupsamningana og/eða uppgjör þeirra með þeim hætti, sem stefnendur krefjast.

Stefnendur virðast reisa kröfugerð sína og útreikninga á samningunum frá 1990, en auk þess kom fram hjá stefnandanum Lúther fyrir dómi, að hann teldi samningana frá árinu 1990 ekki hafa verið ósanngjarna, a. m. k. ekki á þeim tíma, er þeir voru gerðir. Þrátt fyrir það að markaðsverð kvóta hefði hækkað nokkuð, frá því að samningarnir um kaup á aflahlutdeild voru gerðir og þar til uppgjör fór fram á lögskiptum aðila haustið 1991, og þeir því hagstæðir stefndu, leiðir það ekki til skv. framansögðu, að hliðra beri eða ómerkja kaupsamningana frá 1990, sem voru í fullu samræmi við aðra samninga stefnda við trillusjómenn í Neskaupstað.

Samningurinn frá 21. ágúst 1991 var gerður með aðstoð bókhaldara stefnenda, sem rekur almenna viðskiptaþjónustu. Gegn mótmælum stefnda og af orðalagi bréfs bókhaldarans til stefnda, dagsetts 23. júlí 1991, teljast samningaviðræður aðila ekki hafa staðið eins lengi eða verið með þeim hætti, sem stefnendur halda fram. Verður reyndar að telja, að viðræður aðila um lok lögskipta þeirra á milli hafi ekki byrjað fyrr en í fyrsta lagi í júní-lok 1991. Áður en framangreint bréf var ritað, eða í júní 1991, afhentu stefnendur stefnda án trygginga úthlutað aflamark Láru, NK, fyrir átta mánuði ársins 1991.

Eins og áður er nefnt, bar stefnendum ekki að afhenda stefnda aflahlutdeildina, fyrr en gengið hafði verið frá aflýsingu á veðum Lýsingar hf.



Stefnendur neyttu þess réttar síns, en ekki annarra vanefndaúrræða, og gerðu uppgjörssamning við stefnda rúmlega átta mánuðum síðar. Af því, sem að framan er rakið, verður ekki fallist á með stefnendum, að sjónarmið riftunar hafi þurft að liggja til grundvallar uppgjöri aðila. Þótt stefndi hefði fengið í sinn hlut úthlutað aflamark ársins 1991, fengu stefnendur við uppgjör aflahlutdeildina til baka á verði, sem var 10 krónum lægra fyrir hvert þorskígildiskíló en þau seldu hana Skagstrendingi hf. sama dag. Enda þótt uppgjörið hafi farið fram í ljósi þeirra aðstæðna stefnenda, sem lýst hefur verið, verður ekki séð, að stefndi hafi hagnast á samningunum eða uppgjöriinu umfram aðra hliðstæða samninga hans árið 1990 við aðra trillusjómenn. Þá verður ekki heldur fullyrt, að stefnendur hafi orðið verr settir vegna uppgjörsins en ef efndir hefðu orðið skv. kaupsamningunum tveimur.

Framangreind atriði þykja leiða til þess, að stefndi geti borið fyrir sig títtnefndan uppgjörssamning, og ber því að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnenda. Með vísan til 3. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 þykir þó rétt að fella málskostnað niður.

#### D ó m s o r ð:

Stefndi, Síldarvinnslan í Neskaupstað hf., er sýkn af kröfum stefnenda, Lúthers Harðarsonar og Gíslínu Gísladóttur.

Málskostnaður fellur niður.

---